

פרק 14 – תחבורה

מקורות והגדרות

לוחות 1-8, 10-17: הלמ"ס

- **כלי רכב מנועי**
כלי רכב יבשתי המונע בכוח מכני ומיועד להוביל בני אדם, מטען או כלי רכב גרור. הנתונים אינם כוללים טרקטורים, גרורים, רכב ביטחון (צבא ומשטרה), כלי רכב של אזרחי חוץ בעלי רישיונות זמניים, רכב של תיירים השוהים פחות משלושה חודשים בארץ, רכב דיפלומטי, רכב או"ם וכלי רכב הרשומים ברשות הפלסטינית. לא כולל כלי רכב יבשתי מנועי שנע על מסילה.
הערה: הנתונים מסווגים לפי היישוב הרשום (כתובת) של בעל הרכב. בתל-אביב-יפו רשומים כלי רכב רבים על שם מדינת ישראל ומפעלים שונים, ואין הם פועלים דווקא בה.
- **כלי רכב פרטי**
כלי רכב מנועי, שאינו ציבורי או מסחרי וכן אינו דו-גלגלי, המיועד להסיע עד 9 אנשים (כולל הנהג).
- **מונית**
כלי רכב מנועי ציבורי, שאינו אוטובוס זעיר, המיועד להסיע עד 11 אנשים (כולל הנהג), ואשר רשום ברישיון הרכב כמונית.
- **אוטובוס**
כלי רכב מנועי המיועד להסיע יותר מ-18 אנשים (כולל הנהג), ואשר רשום ברישיון הרכב כאוטובוס. אוטובוס מיועד לשאת נוסעים בישיבה או בעמידה.
- **אוטובוס זעיר**
כלי רכב מנועי, במשקל כולל של עד 4 טונות, המורשה להסיע עד 17 אנשים (כולל הנהג), ואשר רשום ברישיון הרכב כאוטובוס זעיר.
- **משאית**
כלי רכב מנועי המיועד להובלת מטען.
- **רכב מיוחד**
כלי רכב מנועי שמיועד לשירותים מיוחדים (כגון: אמבולנס, מכונית סניטרית, מנוף וכדומה).
הערה: עקב בדיקה מחודשת של סוג רכב זה, נגרעו ממנו ב-1995 מספר כלי רכב שנכללו בו בטעות והם הועברו לסיווג המשאיות.
התיקון בוצע על נתוני 1990-1994, במישור הארצי. היות שלא היו בידנו נתונים מתוקנים לתל-אביב-יפו, ביצענו בעצמנו תיקונים על סמך הנחות מסוימות. לפיכך, יש להיזהר בביצוע השוואות של נתונים משנים אלו לנתוני שנים אחרות.
- **אופנוע**
כלי רכב מנועי בעל 2 או 3 גלגלים, ואשר רשום ברישיון הרכב כאופנוע.

שנת עלייה לכביש/ שנת הייצור - השנה שבה הרכב עלה לכביש, גם אם עדיין לא נרשם במרשם כלי הרכב המנועיים האזרחיים. החל בשנת 2008 עבר משרד התחבורה משימוש ב"שנת הייצור" לשימוש ב"שנת עלייה לכביש". עד שנת 2008, שנת הייצור איננה זהה לשנה הקלנדרית, כאשר במחצית השנייה של השנה יובאו לארץ גם כלי רכב ששנת ייצורם גדולה ב-1 משנת הרכישה. משנת 2009 הנתונים מופיעים לפי "שנת עלייה לכביש" הזהה לשנה הקלנדרית.

סוג בעלות - נקבע לפי בעל הרכב הרשום. קיימים ארבעה סוגי בעלות: פרטית, חברת החכר (ליסינג), חברה (לא כולל עצמאי) והשכרה או תיור.

נסועה (קילומטרז') - מספר הקילומטרים שכלי רכב מנועי נסע בתקופה נתונה. הנסועה השנתית בלמ"ס מחושבת על סמך הפרש נתוני מד המרחק של אותו רכב שנרשמו בשני מבחני רישוי בשתי נקודות זמן, בפער של כשנה. מספר כלי הרכב חושב בהתאם למספר הימים שלרכב היה רישיון בתוקף באותה תקופה.

דרגות זיהום אוויר לכלי רכב (למעט אופנועים):

רכב מזהם - רכבי סולר ישנים (למעט כלי רכב פרטיים). כלי רכב בדרגת זיהום זו לא רשאים להיכנס לאזורים מופחתי פליטות.

רכב רגיל - רכבי בנזין וסולר שאינם עומדים בתקני זיהום האוויר העדכניים ביותר אך עומדים בתקני זיהום מהשנים האחרונות. כיום לא קיימות מגבלות תנועה על כלי רכב אלו בישראל אך בערים גדולות בחו"ל (למשל במרכז לונדון) הם לא רשאים לנסוע.

רכב מופחת זיהום - רכבים העומדים בתקן זיהום אוויר מתקדם או רכבים שהותקן בהם מסנן חלקיקים.

רכב נקי - רכבים שאינם פולטים זיהום אוויר במישרין (כגון רכב בהנעה חשמלית). על כלי רכב אלו לא חלות מגבלות תנועה משיקולי זיהום אוויר.

תאונת דרכים - תאונות הדרכים מסווגות לשתי קבוצות חדשות (השונות במקצת מהסיווג הקודם, ראה פירוט בהמשך):
תאונת דרכים עם נפגעים מסוג ת"ד מורחב: נתוני תאונות שנחקרו וסווגו על ידי המשטרה בסוג תיק ת"ד (תאונה שנחקרת על ידי המשטרה) ובנוסף תאונות שדווחו למשטרה וסווגו על ידי המשטרה ותיק "כללי עם נפגעים" (תאונה שאינה נחקרת על ידי המשטרה) והיה בהן לפחות פצוע אחד שלפי נתוני בתי החולים נפצע קשה.
הסיווג של תאונות אלה שונה בלמ"ס לסוג ת"ד מורחב, משום שתאונות מסוג כללי עם נפגעים כוללות רק תאונות עם פצועים קל.
תאונת דרכים מסוג כללי עם נפגעים קל: יתר התאונות שדווחו למשטרה כאירועים בהם נפצע אדם בתאונת דרכים וסווגו על ידי המשטרה כ"כללי עם נפגעים".

הנתונים בפרק כוללים רק תאונות מסוג ת"ד מורחב. מדובר בתאונות עם נפגעים, שהיה מעורב בהן לפחות רכב אזרחי אחד (כולל משטרתלי), או אזרח הולך רגל או נוסע. משטרת ישראל אינה רושמת תאונות שבהן היה מעורב רכב צבאי בלבד.

- עד שנת 2017, חומרת הפגיעה וחומרת התאונה בתאונות דרכים התבססו על נתוני המשטרה בלבד. החל בשנת 2018, הנתונים מתבססים על מידע המתקבל מהמשטרה בשילוב עם מידע המתקבל מבתי החולים, לצורך טיוב חומרת הפגיעה. הטיוב נעשה לנתונים משנת 2013.
- יש להיזהר בהשוואת נתונים של שנים שונות עקב שינויים מנהליים שביצעה משטרת ישראל בנוהלי רישום תאונות במהלך 1993 ובדצמבר 1995.
- משנת 2018 ואילך נתוני תאונות הדרכים כוללים את התאונות שאירעו באזור יהודה והשומרון (טיוב הנתונים נעשה משנת 2013 ואילך).

חומרת תאונת הדרכים נקבעת לפי הפגיעה הקשה ביותר:

- **תאונה קטלנית** - תאונת דרכים שנהרג בה אדם אחד לפחות או נפצע בה אדם אחד לפחות, ונפטר מפצעיו בתוך 30 יום.
- **תאונה קשה** - תאונת דרכים שנפצע בה קשה אדם אחד לפחות, ושלא נהרג בה שום אדם.
- **תאונה קלה** - תאונת דרכים שבה לפחות אדם אחד נפצע קל, ושלא נהרג בה או נפצע בה קשה אף אדם.

חומרת הפגיעה:

- **הרוג** - אדם שמת בעקבות תאונה או שמת מפצעיו בתוך 30 יום מהתאונה. החל בשנת 2003 ההרוגים בתאונות הדרכים אינם כוללים נפגעים שנפטרו לאחר למעלה מ-30 יום מיום התאונה. נפטרים מאוחרים אלו סווגו כפצועים קשה.
- **פצוע קשה** - אדם שאושפז בעקבות תאונה בבית-חולים לתקופה של 24 שעות ויותר, שלא לצורך השגחה בלבד.
הערה: התוספת "שלא לצורך השגחה בלבד" הוספה להגדרה בדצמבר 1995 ע"י משטרת ישראל, כדי להגיע להגדרה אחידה וברורה. השינוי הקודם בהגדרת "פצוע קשה" נעשה בשנת 1970, כאשר עד אז נכללו רק אלה אשר אושפזו לפחות 6 ימים. יש לשים לב לשינויים בהגדרה כאשר משווים נתונים בין שנים.
- **פצוע קל** - אדם שנפצע בתאונת דרכים ולא אושפז, או אושפז לתקופה קצרה (פחות מ-24 שעות), או אושפז לצורך השגחה בלבד.
- **נהג** - אדם שנוהג בכלי רכב בזמן נסיעה (גם אם אינו בעל רישיון נהיגה).

- נוסע** - אדם (למעט הנהג) הנוסע בכלי רכב, עולה אליו או יורד ממנו.
- הולך רגל (המעורב בתאונת דרכים עם נפגעים)** - אדם המעורב בתאונת דרכים עם נפגעים, שאינו נהג או נוסע.
- מורשה לנהוג** - בעל רישיון נהיגה ישראלי בר-תוקף. לא כולל אנשים המורשים לנהוג בטרקטורים או במכונות חקלאיות ניידות בלבד. אוכלוסיית המורשים לנהוג כוללת את כל בעלי רישיונות הנהיגה האזרחיים אשר הוצאו במדינת ישראל ואשר היו בתוקף, או שתוקף רישיונם פג בשנה הקודמת. האוכלוסייה אינה כוללת בעלי רישיונות נהיגה צבאיים בלבד, ואף לא בעלי רישיונות נהיגה בין-לאומיים בלבד, או מחזיקים ברישיונות זמניים בלבד.
- עברת נהיגה** - עברת תעבורה שבוצעה על ידי משתמש דרך - נהג.

לוח 9: רכבת ישראל, אגף כלכלה ותקציב

ב-1992 שונתה שיטת הספירה של הנוסעים, מספירה של כרטיסים שנמכרו, לספירה מדגמית של הנוסעים. החל ב-1998 הספירה מבוססת על מספר הכרטיסים שנמכרו בכל תחנה וכן על דיווח פקחים. החל ב-2018 הספירה מתבצעת לפי ולדיציות (כאשר אדם עובר בולידטור זה סופר את הכניסה והיציאה) במידה ולא התבצעה יציאה מכל סיבה שהיא, ישנו אלגוריתם שמשלים את היציאה.

לוח 18: ע'//אגף דרכים ומאור

רחובות עורקיים (דהיינו, רחובות אשר חוצים את העיר לאורך או לרוחב ומובילים תנועה בין אזורים שונים שלה, כמו דרך נמיר) הוגדרו כקבוצה בפני עצמה ולא שויכו לאחד מ-9 רובעי העיר. בלוח 14.18 לא נכלל הכביש המהיר של נתיבי איילון, שחוצה את העיר בתוואי של נחל איילון. הלוח בעבר היה חלק מפרק התשתית שהתבטל בשנת 2022. לכלל השינויים שחלו בשנתון יש לקרוא את המסמך "שינויי לוחות ומספרם בשנתון 2022" תחת הנושא "מבוא והסברים של השנתון".

תרשים איכות כבישי האספלט, לפי מדד PCI: ע'//אגף דרכים ומאור

החל ב-2004 ניתוח הנתונים של איכות הכבישים נעשה בעזרת מערכת ניהול מיסעות חדשה ומבוצע סקר הנדסי בכל רשת המיסעות העירונית. לפני לכן נערך סקר חלקי (25% מכלל הכבישים). התרשים בעבר היה חלק מפרק התשתית שהתבטל בשנת 2022. לכלל השינויים שחלו בשנתון יש לקרוא את המסמך "שינויי לוחות ומספרם בשנתון 2022" תחת הנושא "מבוא והסברים של השנתון".